Επίσημα, ο πρώτος Πτολεμαίος ήταν γιος του Μακεδόνα ευπατρίδη Λάγου. Γι' αυτό και δυναστεία των Λαγιδών ονομάζεται η βασιλική γενιά της Αιγύπτου που ξεκίνησε με τον ίδιο και χάθηκε με την Κλεοπάτρα. Ανεπίσημα, όμως, όλοι στη Μακεδονία γνώριζαν πως ο Πτολεμαίος δεν ήταν παρά ένα από τα κρυφά κατορθώματα του βασιλιά Φίλιππου, νόθος γιος του με την Αρσινόη κι επομένως ετεροθαλές αδερφάκι του Μεγαλέξανδρου. Άλλωστε, το όνομα Αρσινόη έπαιζε στο παλάτι της Αιγύπτου σχεδόν όσο και το όνομα των Πτολεμαίων βασιλιάδων.

Μια Αρσινόη, κόρη του πρώτου Πτολεμαίου, δολοφόνησε τον άνδρα της, βασιλιά της Θράκης Λυσίμαχο, για να παντρευτεί τον αδελφό της, βασιλιά της Αιγύπτου, που απαλλάχθηκε από την πρώτη του γυναίκα, Αρσινόη κι αυτή. Μια άλλη παντρεύτηκε τον επίσης αδερφό της Πτολεμαίο (τον τέταρτο), από τον οποίο και δολοφονήθηκε. Κι ακόμα μια Αρσινόη ήταν αδερφή της Κλεοπάτρας που έβαλε τον Ιούλιο Καίσαρα να τη βγάλει από τη μέση, προκειμένου να μην έχει μελλοντικούς ανταπαιτητές του θρόνου.

Εκείνος, όμως, ο πρώτος Πτολεμαίος ήταν όμορφο και ανδρείο παλικάρι, συμπολεμιστής του Μεγάλου Αλεξάνδρου και αρχηγός της σωματοφυλακής του. Ανέλαβε διοικητής της Αιγύπτου, όταν στα 323 π.Χ. ο στρατηλάτης πέθανε. Στα άγρια χρόνια που ακολούθησαν, συμμετείχε στους πολέμους των διαδόχων και, το 301 π.Χ., ήταν με τη μεριά των νικητών στην καθοριστική μάχη της Ιψού, όπου αυτός, ο Κάσσανδρος, ο Σέλευκος και ο Λυσίμαχος κατατρόπωσαν τον Αντίγονο. Του έλαχε η Αίγυπτος, στην οποία ήταν ήδη βασιλιάς από το 305 π.Χ. Αποδείχτηκε άξιος του θρόνου, πήρε το προσωνύμιο Σωτήρας, προστάτευσε τα γράμματα και τις τέχνες κι έκτισε την περίφημη βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας, με ένα εκατομμύριο τόμους στις δόξες της, και το μουσείο, όπου έμεναν δωρεάν και συνεργάζονταν φιλόσοφοι, σοφοί και ποιητές. Πέθανε το 283.

Ο δεύτερος Πτολεμαίος, αυτός που απαλλάχθηκε από τη γυναίκα του για να παντρευτεί την αδερφή του Αρσινόη, έμεινε στην ιστορία με το προσωνύμιο Φιλάδελφος, ακριβώς για τις σεξουαλικές του επιλογές. Τον αδικούσαν, όμως. Αυτός ήταν που έκτισε τον Φάρο της Αλεξανδρείας, ενώ προστάτευε τα γράμματα και τις τέχνες εξίσου αποτελεσματικά, όπως κι ο πατέρας του. Αυτοί οι δύο άλλωστε ήταν που έβαλαν γερά τα θεμέλια για να ανθίσει και να αναπτυχθεί στο έπακρο η «αλεξανδρινή εποχή», παρ' όλο που οι επόμενοι Πτολεμαίοι, με ελάχιστες εξαιρέσεις, αποδείχτηκαν ανίκανοι, έκφυλοι και αιμοσταγείς.

Στα τέλη του δεύτερου π.Χ. αιώνα, μια Κλεοπάτρα, κόρη του έκτου Πτολεμαίου, παντρεύτηκε τον βασιλιά της Συρίας Αλέξανδρο, μετά τον επόμενο βασιλιά, Δημήτριο, με

τον οποίο απέκτησε γιο τον Σέλευκο, τον σκότωσε καθώς της ήταν εμπόδιο αλλά τη δηλητηρίασε ο δεύτερος γιος της Αντίοχος Γρυπός, που με τη σειρά του δολοφονήθηκε από το τρίτο αδερφάκι. Οι πόλεμοι ανάμεσα στη Συρία των παρηκμασμένων Σελευκιδών και την Αίγυπτο των Πτολεμαίων βοήθησαν να αποδυναμωθούν και τα δυο ελληνικά κράτη. Προστέθηκαν και οι ενδοοικογενειακές φαγωμάρες. Στα 81 π.Χ. γινόταν τέτοιος χαμός, ώστε κανένας δεν μπορούσε να ξέρει, ποιος βασιλιάς θα του ξημέρωνε στην Αίγυπτο καθώς οι Πτολεμαίοι όγδοος, ένατος και δέκατος αλληλοσπαράσσονταν. Οι Ρωμαίοι κλήθηκαν να βγάλουν τα κάστανα από τη φωτιά. Στον θρόνο ανέβηκε ο ενδέκατος!

Τον είπαν Αυλητή, επειδή ήταν μια αξιοθρήνητη καρικατούρα βασιλιά κι επειδή περνούσε τον καιρό του κολακεύοντας του Ρωμαίους. Ανάμεσα στα σίγουρα παιδιά που απέκτησε, ήταν οι Πτολεμαίοι δωδέκατος και 13ος, η άγνωστου αύξοντα αριθμού Αρσινόη και η έβδομη Κλεοπάτρα, που γεννήθηκε το 69 π.Χ.

Κόλακας μεν, βασιλιάς δε, ο Αυλητής έμεινε στον θρόνο ως τον θάνατό του το 51 π.Χ., ενώ η γειτονική Συρία είχε γίνει ρωμαϊκή επαρχία από το 64 π.Χ. Τον διαδέχτηκαν ο δωδέκατος Πτολεμαίος (Διονύσιος) και η Κλεοπάτρα, που τότε ήταν 18 χρόνων, πανέμορφη, αδίσταχτη, έκφυλη και παμπόνηρη. Τα δυο αδέρφια παντρεύτηκαν μεταξύ τους και βασίλευσαν παρέα ως το 49 π.Χ., οπότε ο Πτολεμαίος 12ος παραμέρισε την Κλεοπάτρα, που προσωρινά κατέφυγε στη ρωμαϊκή Συρία

Τον ίδιο καιρό, στην κραταιά Ρώμη, είχε διαλυθεί η πρώτη τριανδρία που το 60 π.Χ. είχαν συμπήξει ο Ιούλιος Καίσαρ (101 - 44 π.Χ.), ο Πομπήιος (106 - 48 π.Χ.) και ο Κράσσος (114 - 53 π.Χ.). Ο Κράσσος είχε σκοτωθεί πολεμώντας τους Πάρθους. Οι άλλοι δύο συγκρούστηκαν μεταξύ τους στα Φάρσαλα, όπου ο Ιούλιος Καίσαρ νίκησε. Ο Πομπήιος κατέφυγε στην Αίγυπτο. Ο Καίσαρ τον ακολούθησε.

Νομίζοντας ότι κάνει εξυπνάδα, ο Πτολεμαίος σκότωσε τον Πομπήιο και πρόσφερε το κεφάλι του, δώρο στον Καίσαρα. Ο Ρωμαίος στρατηλάτης οργίστηκε. Τον καθαίρεσε κι έβαλε στο θρόνο την αδερφή του που πια ήταν 21 χρόνων. Πάνω στη σύγχυση, η περίφημη Βιβλιοθήκη, που είχε αντέξει κοντά τρεις αιώνες, κάηκε μαζί με περίπου 700.000 τόμους. Μοναδική βασίλισσα η Κλεοπάτρα δε δυσκολεύτηκε να σαγηνεύσει τον 53χρονο Καίσαρα. Οι δυο εραστές απέκτησαν γιο, τον Καισαρίωνα, που γεννήθηκε το 47 π.Χ.

Τον επόμενο χρόνο, ο Ιούλιος Καίσαρ έφυγε από την Αίγυπτο, νίκησε τους οπαδούς του Πομπήιου στη Θάψο (46 π.Χ.) και στη Μούνδα (45 π.Χ.) και μπήκε νικητής στη Ρώμη, όπου

τον περίμενε ο συνύπατος Μάρκος Αντώνιος (82 - 30 π.Χ.). Τον Μάρτιο του 44 π.Χ., τον δολοφόνησαν. Ο Μάρκος Αντώνιος και ο ανιψιός του δολοφονημένου, Γάιος Νέπος Οκταβιανός (63 π.Χ.- 14 μ.Χ.), πρόλαβαν τους συνωμότες και τον στρατό τους στους Φιλίππους και τους νίκησαν (43 π.Χ.).

Ο Οκταβιανός, ο Μάρκος Αντώνιος κι ο στρατηγός Μάρκος Αιμίλιος Λέπιδος (89 - 13 π.Χ.) συνέπηξαν τη δεύτερη τριανδρία. Ο Λέπιδος πήρε τη διοίκηση της Αφρικής (εκτός από την Αίγυπτο), ο Οκταβιανός την Ευρώπη και ο Αντώνιος την Ασία μαζί με την Αίγυπτο.

Όταν η Κλεοπάτρα έμαθε το θάνατο του Καίσαρα, αναγόρευσε βασιλιά της Αιγύπτου τον γιο τους, Καισαρίωνα, με το όνομα Πτολεμαίος 14ος μια και 13ος ήταν ένας άλλος αδερφός της, που πέθανε ξαφνικά την ίδια χρονιά (44 π.Χ.). Ο Αντώνιος την άφησε να παίζει τη βασίλισσα από σεβασμό στον νεκρό Καίσαρα. Ο ίδιος ζούσε στην Αθήνα και συμπεριφερόταν σαν Έλληνας. Όμως, το 41 π.Χ. βρέθηκε στην Κιλικία, όπου έμαθε ότι η Κλεοπάτρα εκδηλωνόταν εναντίον του. Την κάλεσε σε απολογία.

Η Κλεοπάτρα άρπαξε την ευκαιρία να τον γνωρίσει όπως αυτή ήξερε. Το αποτέλεσμα ήταν να εκδηλωθεί παράφορος ο έρωτας του 41χρονου Αντώνιου για την 28χρονη πια βασίλισσα. Της χάρισε απέραντες εκτάσεις στην Ασία, την ακολούθησε στην Αίγυπτο εγκαταλείποντας τη νόμιμη γυναίκα του, Οκταβία, που τύχαινε να είναι η αδερφή του Οκταβιανού, και προκάλεσε το δημόσιο αίσθημα των Ρωμαίων. Ο Οκταβιανός άρχισε να ροκανίζει τη φήμη του Αντωνίου, χωρίς ιδιαίτερη προσπάθεια. Άλλωστε, ο ίδιος ο Αντώνιος με τη συμπεριφορά του φρόντιζε να σκάβει τον λάκκο του. Το 36 π.Χ., ο Λέπιδος παραιτήθηκε από τη διοίκηση της Αφρικής.

Σίγουρη πως ο Αντώνιος ήταν πια υποδουλωμένος στα θέλγητρά της, η Κλεοπάτρα τον έπεισε να διεκδικήσει την εξουσία της Ρώμης. Ο Αντώνιος έστειλε ένα υβριστικό γράμμα στη γυναίκα του, Οκταβία, ζητώντας διαζύγιο. Εκείνη ζήτησε προστασία από τον αδερφό της που πέτυχε να κηρύξει τον γαμπρό του εχθρό του κράτους. Με τον ρωμαϊκό στόλο, ο Οκταβιανός βγήκε στο Ιόνιο. Εκεί, έσπευσε κι ο Αντώνιος με τους δικούς του και τον αιγυπτιακό στόλο που αριθμούσε εξήντα πλοία. Η μεγάλη ναυμαχία έγινε έξω από το Άκτιο, στις 2 Σεπτεμβρίου του 31 π.Χ. Ο στόλος της Κλεοπάτρας και του Αντώνιου καταστράφηκε. Ο ίδιος έφυγε στην Αίγυπτο ντροπιασμένος. Εκεί, άκουσε κάποια φήμη ότι η αγαπημένη του ήταν νεκρή. Αυτοκτόνησε.

Ο Οκταβιανός δεν είχε αναστολές. Μη ξέροντας ότι ο Αντώνιος είχε πεθάνει, έσπευσε στην

Αλεξάνδρεια και την κατέλαβε. Η Κλεοπάτρα προσπάθησε να τον κερδίσει. Διαπίστωσε πως τα θέλγητρά της δεν περνούσαν στο νέο ισχυρό άνδρα κι αυτοκτόνησε (30 π.Χ.) στα 32 της χρόνια. Ο Οκταβιανός σκότωσε τον και ξάδερφό του ανήλικο Καισαρίωνα (τελευταίο επιζώντα Πτολεμαίο), κατέστησε σαφές ότι η Αίγυπτος δεν ήταν παρά μια απλή ρωμαϊκή επαρχία και γύρισε στη Ρώμη μοναδικός κυρίαρχος. Το 27 π.Χ., η σύγκλητος τον ονόμασε Αύγουστο (=σεβαστό, ιερό). Άρχιζε η περίοδος των αυτοκρατόρων που θα διαρκούσε πεντακόσια χρόνια.

Ο Οκταβιανός Αύγουστος βασίλευσε ως το 14 μ.Χ. Τα 41 χρόνια της μονοκρατορίας του ονομάστηκαν «χρυσός αιώνας της Ρώμης». Οργάνωσε τη διοίκηση του απέραντου κράτους, ενίσχυσε τα γράμματα και τις τέχνες και κυβέρνησε με ασυνήθιστη για την εποχή δικαιοσύνη. Άφησε, όμως, άθλιους απογόνους.

(Ελεύθερος Τύπος, 26-31.8.2013)